

300.000 hoogbegaafden

door Grethe van Geffen

In het *ND* van 26 mei pleit de heer Wierenga voor het afschaffen van de term hoogbegaafdheid. Hij meent dat niet eenduidig is vast te stellen wat hoogbegaafd is.

Er is verwarring over de betekenis van hoogbegaafdheid. Gaat het om iemands potentie, zoals Van Dale (1999) aangeeft: iemand met een hoog IQ, dus zeer intelligent? Of gaat het om de prestatie die iemand levert, op grond waarvan hij hoogbegaafd wordt verklaard? En passant stipt de heer Wierenga aan dat mensen die durven zeggen dat ze hoogbegaafd zijn, al snel belachelijk worden gemaakt. Zijn conclusie: „Typeer een kind weer met minstens twee termen en liever nog wat meer, totdat het begrip 'hoogbegaafd' gemunt en geijkt is als een term die al verrichte prestaties en de producenten ervan waardeert”.

Over de betekenis van hoogbegaafdheid is in 2008 een boek verschenen ('Hoogbegaafd – Dat zie je zó!'). Een groep zeer intelligente mensen heeft meegewerkt aan de ontwikkeling van een definitie van hoogbegaafdheid en concludeert dat het een potentie betreft en niet een prestatie: „Een hoogbegaafde is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Autonoom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens, intens levend. Hij of zij scheidt plezier in creëren.” Eenduidigheid in definitie bestaat er eveneens al ruim 60 jaar voor hoge algemene intelligentie bij Mensa, de wereldwijde vereniging voor hoogintelligente mensen met ruim 110.000 leden (waarvan 3600 in Nederland) in meer dan 100 landen. Het criterium voor lidmaatschap is wereldwijd eenduidig: op bepaalde specifieke intelligentietests dienen deelnemers te scoren in het 98ste of 99ste percentiel, oftewel de bovenste 2%. In de praktijk betekent dit dat 1 op de 50 mensen lid kan worden van Mensa, zodat we voor Nederland praten over pakweg 300.000 zeer intelligente mensen! Sommigen weten dit reeds van zichzelf, anderen (nog) niet.

Belangrijk in de definitie van Mensa is dat hoge algemene intelligentie wordt gezien als een

potentie en niet als een prestatie. U kunt zich de discussie voorstellen bij het interpreteren van een prestatie: wat is eigenlijk een prestatie? Het behoeft weinig fantasie om te weten dat dit voor velerlei interpretatie vatbaar is, zeker in een wereldwijde context. Mensa stelt nooit ter discussie dat mensen in de maatschappij zeer bijzondere prestaties kunnen leveren –maar Mensalidmaatschap betekent een hoge, algemene intelligentie die te meten is. Prestatie wordt gewaardeerd, maar is zeker geen vereiste. De leden van Mensa zijn in de eerste plaats mensen die herkenning bij elkaar vinden, omdat ze snel denken en slim, nieuwsgierig en sensitief zijn. Ze voelen zich bij Mensa thuis, en dat brengt mij op het punt van het belachelijk maken, dat in de bijdrage van de heer Wierenga zo duidelijk aanwezig is.

In de praktijk is het inderdaad nog vaak zo dat onze leden niet onbevangen kunnen vertellen dat ze hoogintelligent zijn; niet in het onderwijs (ook niet op de universiteit!) en ook niet op het werk. Er zijn tal van vooroordelen tegenover hoogintelligente mensen: dat ze niet sociaal vaardig zouden zijn en beschikken over de kenmerken van een 'nerd'. Of dat ze niet kunnen samenwerken en denken dat ze beter zijn dan een ander. Dit kan leiden tot uitsluiting of uitlachen. Uit onzekerheid over de te verwachten reacties doet menig hoogintelligent kind van kinds af aan dan maar alsof hij tot het grote gemiddelde behoort. Het moge duidelijk zijn dat dit voor de ontwikkeling van bijzonder talent geen gewenste situatie is. Als ieder gewoon mag zijn wat hij is, is de kans dat mensen tot volle bloei komen aanzienlijk groter.

Wij pleiten dan ook voor een positieve benadering van hoge intelligentie als een bijzondere potentie. Hoge intelligentie is een van de manieren, maar niet dé manier, waarop mensen zich kunnen onderscheiden van de ander. Dit is geen probleem of afwijking, maar een kans. En bovenal blijven hoogintelligente mensen nog steeds gewone mensen!

G. van Geffen is voorzitter van de Vereniging Mensa Nederland, een wereldwijde vereniging voor hoogintelligente mensen.